

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Recta intentio. Cap. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](#)

deamus, modo Christus annuncietur & populis necessaria institutio minus desit. Illos tamen præter iacturam maximi lucri, quo se miseri sponte defraudant, dum tam pretiosas merces projiciunt, sine dubio pœna manent grauissimæ, quas supra indicauimus ob contumeliam, quam adeo sancto ministerio irrogant, & fructum animarum, quem impediunt: Ac time-re debent, ne eueniat eis, quod in actis Apost. legitur evenisse Iudeis, qui adiurabant Dæmones per Iesum, quem Paulus prædicabat: quibus respondens spiritus nequam, dixit, Iesum noui, & Paulum scio. Vos autem qui estis? & insilens homo in eos, in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborum, inualuit contra eos, ita vt nudi, & vulnerati effugerent de domo illa. Videbantur vel ipsi dæmones pati indignitatem rei non posse, vt homines nulla virtute Christi, Paulique prædicti, tamen vellent eis per eorum nomina insultare. Similia videbantur facere, qui pro suggestu, Satana ac peccatis insultant habentes in ore Sanctos & Iesum, & Deum, a quibus tamen

Iсид. 3. lib. de St. bo. cap. 37. vita sunt alieni. Qui dicunt, nec faciunt, similes cereo sunt,

Hom. 43. in Matth. tiam diligenter notet, nec eam frustra dici patiatur. Bene viuendo, (ait) & bene docendo populum instruis quomodo debeat viuere, bene autem docendo, & male viuendo Deum instruis quomodo te debeat condemnare.

Recta intentio. Cap. IV.

Erga Deum virtutes. **S**atis docuimus Euangelicum Oratorem, virum esse debet virtutum omnium ornamentis egregie instratum: Virtutes iam non omnes, sed quasdam singillatim, quibus potissimum debet excellere videamus. meminisse autem semper oportet illum esse Dei ad saluandas animas instrumentum. At instrumenta ita debent comparari, vt conuenientia sint Agenti & effectui, & tam cum agente, quam cum ea re, in qua operamoliuntur, aptè iungantur. Quare noster Orator, cum sit medius inter Deum, & homines, & per virtutes præcipue utramque partem conuenienter aptetur, nonnullas prius, postea

quas Deum; tum alias, per quas respiciat homines, consideremus. Ac primum praecat, & quasi ducat agmen, tanquam lumen, & oculus ceterarum, recta mens & intentio. Tum initio prædictor, tum toto in progressu, & exitu sui laboris rectam intentionem diligentissime conseruet necesse est. Nam quemadmodum vnum, idemque opus una cum Deo molitur, et ut minister, atque adiutor inseruiens, ita spectare idem omnino, idemque habere propositum debet: ita legati, & eius, qui illum mittit ad optatum legationis exitum, opus est, consentiant voluntates. Sit igitur tanquam Aaron, deferens in fronte mentis semper auream laminam diuinæ charitatis, in qua sit sanctissimum Dei nomen insculptum. Hoc habeat pra oculis mentis semper, hoc intueatur, ut Christum magnificet, & in cordibus auditorum imprimat, ut animas Deo lucretur, & spirituales reddat suos auditores; denique peccata ex orbe Terrarum exterminet. Nam Isaías clamat, hic est omnis fructus ut auferatur peccatum. Bernardus puritatem intentionis præcipue in duobus docet consistere: in querenda Dei gloria, & utilitate proximi, ut in omnibus actibus suis nihil Sacerdos querat, nisi tantum Dei honorem, aut proximorum salutem, aut utrumque magis: sicut duo maximè hoc in opere rectam peruerunt intentionem: inanis gloria ambitio, & lucrificius temporalis appetitus, unde præstantissimi munera tota administratio vitiatur. Nam recte Greg. cum peruersa est intentio, qua præcedit, prauum est omne opus quod sequitur, quamvis esse rectum videatur: plane, si semel cor intentione corrumpitur, sequentis actionis medietas & terminus ab hoste callido secure possidetur: quoniam totam arborem sibi fructus ferre conspicit, quā veneni dente in radice vulnerauit.]

Habeat itaque Prædictor in ore illud Christi, Ego non quero gloriam meā, sed eius qui misit me, &c. Si ego gloriam meā quero, gloria mea nihil est. Cumque aliqua inanis gloria tentatio eum quatit, repeatat eadem verba, & addat, Si ita Christus, quid ego? Habeat in ore, & in corde verba Diui Pauli, exhortatio nostra (ait) non de errore, neque de immunditia, neque in dolo, sed sicut probati sumus à Deo, ut crederetur nobis Euangeliū, ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulacionis, sicut scitis, neque in occasione auaritiae, Deus testis est, nec querentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab alijs.] Quid tam absurdum quām vi-

Qualis esse
debeat Con-
cionatoris in-
tentio.

Cap. 27.

Bernar.

Ep. 42.

I. Dial.

Thom. 8.

I. Thes. 2.
Contra Ioan-
nem gloriam
in concio-
nando.

F 3 tia

tia insectari per vitia? & imitari eorum Philosophorum vanitatis
Cicer. pro tem, qui (vt ait Tullius) de contemnenda gloria libros scriptos
Arch. & runt, & in his ipsis gloriam proprij nominis quæsierunt? Cane-
alibi.

at ergo sibi tamquam à pessimo fure inani gloria, laudibus &
Lib. 5. de applausu populi. Audi quid hac de re egregie doceat Chrysostomus.
Sac.

Difficile est plane superare appetitum laudis, sed certū est eos, qui eius cupidi sunt, mœstitia ac dolore affici, quoties non sequi contingat: vt qui appetunt opes, si in paupertatem incidentur, mœstore afficiuntur, & delitijs assueti tenuem vietum tolerare non possunt; ita qui laudum amore capti sunt, non solum cum iniustè vituperantur, sed etiam cum ab alijs assidue non laudantur, quasi fame quadam animum conficiunt, idque maxime si alios apud se laudari audierint. Qui vero cum laudum appetentia huiusmodi, in docendi certamen prodierit, quam multis illum doloribus obnoxium putas? certe neque mare vñquam potest vndis carere, neque illius animus curis atque angustia.] Et addit hac in parte Chrysostomus optimum consilium: Qui aliorum, inquit, docendorum prouinciam suscipit, nec de aliorum laudibus dependeat, neque ab ijs animum desponeat.] Vbi fuse ostendit tam insignes quā mediocres in hac facultate homines, egere contemptu laudis: alioqui vel fructum amittēt, vel officium deserent, vel in magnas animi curas incident. Vide ibidem plura; quo loco etiam admonet, illud in meditandis cōcionibus spectari debere, vt ille Deo Opt. Maximum optimi illarum opificij, non autem plausus ac laudes.]

Hier. l. 1. Hieron: in illud Proverb. In plateis aquas tuas diuide, habero in prou. eas solus, ne sint alieni participes tui. Hoc (ait) accidit, quando exterius late prædicationem fundimus, & tamen per eam laudes humanas minimè ambimus. Immundi autem spiritus, qui alieni dicuntur, tunc participes sunt Doctoris, si eius mentem vel faustu elationis, vel alio vitio corrumpunt.]

August. de August. & Gregorius super verba, Excutite puluerem de pedibus: Quia (inquit) puluis inanis gloriæ, pedibus prædicaturum frequenter adhæret, debet utique Prædictor exutere l. 4. c. 15. puluerem de pedibus suis, ipsosque compunctionis aqua lauare, ut mundus sit totus, ne forte cum alijs prædicauerit, ipse reprobus fiat.

Contra cupi- ditatem rerū temporalium. Neque cupiditas temporalium rerum debet eum vel tantum mouere, cum verbum Dei ad cœlestia & æterna trahat homines, non ad terrena lucra, & proprius commoditates, cuius rei

ref vel leuissimum signum Concionatori plurimum obest, & frumentum verbi Dei interuerit. Nec vero difficile est animaduertere cum ad ostentationem sui, vel aliquam lucri humani spem Concionator se conuertit: cum se ipsum magis, quam Christum prædicat: quod est adulterare verbum Dei, & sibi gloriam tribuere, quæ soli Deo conuenit: cum ipse vult potius prædicari, quam Dominum prædicare. Quod tanto magis vitio verti debet, quia in eo munere agit legatum pro Christo, ut supra ex Paulo monimus. Quæ autem perfidia maior quam si legatus missus a Principe, ut sponsam Domino suo procuret, eam sibi cum summa illius iniuria assumiat. Quare August. ait: Secundum legem veterem debet Prædicator fratri defuncto, id fatus. ma. est Christo, prolem generare, non sibi, & illius nomine vocatione] Paulum imitetur sic alloquente Corinthios: Despondi vos vni vito virginem castam exhibere Christo; Vbi Theophil: Corinthios ait sponsæ loco posuit Paulus, se ipsum autem pronubis vice. Idem Theophil. & Chrysost. docent, tales pronubos imitari debere famulum Abrahæ seruum fidem, qui ingressus dominum Rebeccæ, cum appositus esset ei cibus: Non comedas, ait, donec loquar sermones meos; In quæ verba glossa interlinearis ait, Non querit famulus, id est Concionator, quæ sua sunt: non vult metere carnalia, nisi prius seminauerit spirituallia. siquidem fidelis Concionator non concionatur, ut comedat, sed comedat vt concionetur] Bernardus etiam: Queris, Ser. 62. in inquit, quem dicam impurum? qui laudes requirit humanas, Cant. qui non ponit sine sumptu Euangelium: qui euangelizat, ut mäducet, qui quæstum estimat pietatem, qui non requirit fructum, sed datum] Et hos quidem vehementer arguit vox illa Balaam Num. 24, licet impissimi Prophetæ: Si dederit mihi Balac domum suam plenam auro, non potero loqui aliud, quam quod mihi praecipit Deus] Vtinam Christi Domini vocem audiamus dicentis, Lucas 5. laxate retia vestra in capturam, scilicet animarum, non proprii favoris, non dignitatis alicuius, non lucri terreni: & cum Petro dicamus, in verbo tuo laxabo rete. Vnde enim est quod aliquando totas etiam noctes aliqui studio vacant, conciones cum magno labore componunt, integras quadragesimas peragunt: & tamen laborantes nihil videntur capere, vix viiius animæ conuersiōnē referre possunt: nimirum quia non in verbo Christi, nec ad dexteram, sed ad sinistram nauigij laxant retia: aliud quam animas querunt, se ipsos prædicant non Christum, eloquentia vanæ innituntur, voces arte compositas promunt,

F 4 sudant

fudant quidem, sed inani labore se ipsum consumunt sine fructu animarum. Declamationes suas quasi telas aranearum texunt ad captandam auram; ac nomen: & sape assidue istas mœcas venantes ne istas quidem capiunt. Itaque prudens & spiritualis Orator, nisi velit laborum suorum fructus ammittere, sepè suam intentionem examinet, sape corrigit cum est opus cum studio, & parande concioni animum admouet, oret Deum

Psalm. 50.

ad pulpitum accedit, quicquid est dicturus Deo offerat, dicens:

Psalm. 113. Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Si

aliqua inanis gloria tentatio, vel sinistra intentio cordis sui fo-
res pulset, cum zelo exclamat, Vade retro Sathan, Domi-

Matthew. 4. num Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.

Amor erga Deum & Christum magnus.

Caput I. Vnde quodvis sis coide

Sacrum hoc instrumentum, & adminiculum humanæ sal-
tis, nihil est quod æque perficiat, Deoque habile reddat,
quam Dei ipius & Christi amor, sine quo omnis prædicatio
vana est ac futile. Egregie Paulus ut omnia: Si linguis homi-
1. Cor. c. 13. num loquar, & Angelorum, charitatem autem non habuero,
factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens; inanime
seilicet ac mortuum instrumentum. Docet D. Paulus sine cha-
ritate & amore, Dei concionatorem posse quidem exterius ti-
nire, sed ille sonus ipsi quidem concionatori nihil, auditoribus
vero parum omnino proderit. Quamus enim aliquantulum

*Quam sit ne-
cessarius A-
mor in Deū.* delectari videantur sonitu, qui foris aures pulsat, intus ca-
men corda non accendentur cum verba ex frigido pectore mi-
nantia, non habeant ym ad ignem excitandum. Idem Pan-
lus charitatem vocat radicem ac fundamentum omnium be-
norum, cum ad Ephes. scribens dicit: In charitate radicati, a-
fundati. Hanc radicem Christianus Orator in corde suo si al-
te figat, cetera facile & abunde ex ea oritura speret, quemad-
modum ex una radice tota pendet arbor. Solus quippe De-
amor ingenium acuit, industriam extimulat, solus inuenit, ap-
preditur, peragit. Est enim amor acutus, ingeniosus, ac
ipse idem excitat ignem, ex quo verba profluant ignita, qui
possint in cordibus auditorum & ipsa faces accendere. Obi-
enim Spiritus sanctus linguarum ignearum specie in Apostolo
descendit, diuini amoris eloquentiam ipsis largitur. siquidem
clo-